

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 12 lutego 2020 r.

BADK.DPK.133.111.2019 WW

P10-14/19	Data wpływu petycji 25 listopada 2019 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 7 lutego 2020 r.

SŁUŻBY MUNDUROWE

TEMAT

**OBNIŻENIE EMERYTUR I RENT BYŁYM FUNKCJONARIUSZOM
PEŁNIĄCYM SŁUŻBĘ NA RZECZ TOTALITARNEGO PAŃSTWA**

WNOSZACY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, w celu wyłączenia z zakresu podmiotowego ustawy osób, których służbę zakwalifikowano jako służbę na rzecz totalitarnego państwa - weteranów służby poza granicami państwa.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji postuluje wyłączenie z ustawy weteranów służby poza granicami Polski, których służbę zakwalifikowano, jako służbę na rzecz totalitarnego państwa.

Autor petycji był żołnierzem prewencji Wojskowej Służby Wewnętrznej, następnie wieloletnim funkcjonariuszem Policji, w tym dowódcą Samodzielnego Pododdziału Antyterrorystycznego Policji. W latach 2001-2005 czterokrotnie pełnił służbę w misjach pokojowych i stabilizacyjnych ONZ i UE w Bośni i Hercegowinie oraz w Kosowie, zapewniając mieszkańcom tych krajów pokój i bezpieczeństwo. Za służbę w misjach był odznaczony medalami ONZ i UE. W 2012 r. decyzją Ministra Spraw Wewnętrznych przyznano mu status weterana poza granicami państwa.

Autor petycji wskazuje, że nowelizacja ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. (Dz. U. poz. 2270) narusza szereg przepisów Konstytucji RP oraz Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Naruszenie polega na "nieuzasadnionym, dyskryminującym zróżnicowaniu uprawnień o charakterze majątkowym wynikających ze służby po roku 1990 i obniżeniu świadczeń należnych z tytułu tej służby, w stosunku do osób, które nie pełniły służby w okresie PRL oraz w stosunku do innych osób, pełniących służbę wojskową w okresie PRL".

Autor petycji we wrześniu 2017 r. od decyzji (Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA) obniżającej świadczenia odwołał się do Sądu, który nie wydał wyroku. W tym samym terminie złożył wniosek do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w trybie art. 8a (vide - Stan prawny petycji) i otrzymał decyzję odmowną.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2019 r. poz. 288 ze zm.) w art. 1 ust. 1 stanowi, że funkcjonariuszom zwolnionym ze służby wskazanych w tytule ustawy, przysługuje z budżetu państwa, na zasadach określonych w ustawie, zaopatrzenie emerytalne z tytułu wysługi lat lub w razie całkowitej niezdolności do służby, a członkom ich rodzin - w razie śmierci żywiciela.

Nowelizacją ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. (Dz. U. poz. 2270) za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznano służbę od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. w cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach enumeratywnie wymienionych w art. 13b ust. 1.

Za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznano także:

- służbę na etatach wskazanych w art. 13 b ust. 2 pkt 1,
- okres szkolenia zawodowego w szkołach i na kursach Służby Bezpieczeństwa oraz oddelegowania funkcjonariuszy pełniących służbę, do innych instytucji państwowych, w tym przeniesienia na etaty niejawne w kraju lub zagranicą PRL (art. 13b ust. 2 pkt 2 i 3).

Za służbę na rzecz totalitarnego państwa (art. 13c) nie uznaje się służby:

- 1) która rozpoczęła się po raz pierwszy nie wcześniej niż 12 września 1989 r.,
- 2) której obowiązek wynikał z przepisów o powszechnym obowiązku obrony.

Wskazanie okresów służby na rzecz totalitarnego państwa (art. 13a ust. 1) należy do Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (IPN), który na wniosek organu emerytalnego, sporządza na podstawie akt osobowych informację o przebiegu tej służby. Informacja jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby przygotowanym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy służb (art. 13 ust. 5).

Emerytura osoby (art. 15c ust. 1), która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa i która pozostawała w służbie przed 2 stycznia 1999 r. wynosi:

- 1) 0% podstawy wymiaru - za każdy rok tej służby,
- 2) 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz 2-4.

Emerytury nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3 jeżeli okoliczności

uzasadniające jej podwyższenie (np. pełnienie służby w warunkach szczególnie zagrożających życiu i zdrowiu), wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa.

Renta inwalidzka osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa (art. 22a ust. 1) podlega zmniejszeniu o 10% podstawy wymiaru za każdy rok tej służby, z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

Renta rodzinna po osobie, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa (art. 24a ust. 1) i pozostawała w służbie przed 2 stycznia 1999 r., przysługuje zgodnie z art. 24, z tym, że wysokość tej renty ustala się na podstawie świadczenia, które przysługiwało lub przysługiwałoby zmarłemu, obliczonego zgodnie z art. 15c lub art. 22a (vide wyżej).

Na mocy art. 15c ust. 3, art. 22a ust. 3 i art. 24a ust. 2 wysokość świadczeń odpowiednio: emerytury, renty inwalidzkiej i rodzinnej, nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnych świadczeń, wskazanych wyżej, wypłacanych przez ZUS z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS), ogłoszonych przez Prezesa ZUS.

Przepisów o obniżeniu świadczeń nie stosuje się, jeżeli osoba, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa udowodni, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego.

Miesięczne kwoty przeciętnych świadczeń tj. emerytury, renty inwalidzkiej i rodzinnej podlegają waloryzacji na zasadach i w terminach przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Prezes ZUS w komunikacie z dnia 18 lutego 2019 r. (M. P. poz. 202) w sprawie miesięcznej kwoty przeciętnej emerytury, miesięcznej kwoty przeciętnej renty z tytułu niezdolności do pracy, miesięcznej kwoty przeciętnej renty rodzinnej, wypłacanych przez ZUS z FUS (...) ogłosił, że od 1 marca 2019 r. miesięczne kwoty przeciętnych świadczeń wynoszą: emerytury – 2 200,68 zł; renty z tytułu niezdolności do pracy – 1 625,73 zł; renty rodzinnej – 1 869,26 zł.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w decyzji, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, może wyłączyć stosowanie art. 15c, art. 22a i art. 24a (o obniżeniu świadczenia) do osób pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa, ze względu na:

- 1) krótkotrwałą służbę przed dniem 31 lipca 1990 r. oraz
- 2) rzetelne wykonywanie zadań i obowiązków po 12 września 1989 r., w szczególności z narażeniem zdrowia i życia (art. 8a ust. 1).

PRACE LEGISLACYJNE:

Do Sejmu wpłynął poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (druk sejmowy nr 100).

Projekt 19 grudnia 2019 r. skierowano do I czytania do Komisji Administracji i Spraw Wewnętrznych oraz Komisji Polityki Społecznej i Rodziny, z zaleceniem zasięgnięcia opinii Komisji do Spraw Służb Specjalnych.

Według projektu emerytury i renty osób, których świadczenia zostały obniżone na mocy nowelizacji ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r., będą podlegać ponownemu obliczeniu według zasad w nim określonych. W projekcie przewidziano przywrócenie zasady systemu emerytalnego, której istotą jest indywidualizacja świadczeń emerytalnych i rentowych.

W IX kadencji Senatu **Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji** prowadziła prace nad petycją **P9-04/19** złożoną przez tego samego autora, dotyczącą wyłączenia z zakresu podmiotowego ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) oraz ich rodzin - żołnierzy prewencji Wojskowej Służby Wewnętrznej oraz weteranów służby poza granicami państwa.

Komisja rozpatrywała petycję 8 maja i 25 czerwca 2019 r. i zdecydowała o niepodejmowaniu prac nad petycją. Senatorowie zapoznali się z opinią Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, które nie podzieliło słuszności postulatów petycji. Wskazało także m.in., że do Trybunału Konstytucyjnego skierowano pytanie prawne (sygn. akt P4/18) o zbadanie zgodności z Konstytucją RP zastosowanych przez organ emerytalny przepisów, na podstawie których obniżono wysokość świadczeń emerytalno-rentowych. Z uwagi na fakt, że sprawa pozostaje w toku, przepisy, których dotyczy pytanie prawne korzystają z domniemania konstytucyjności.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Sąd Okręgowy w Warszawie Wydział Ubezpieczeń Społecznych skierował do Trybunału Konstytucyjnego pytanie prawne (sygn. akt P4/18)¹.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z 19 marca 2019 r. (sygn. akt II SA/Wa 2262/18) orzekł, że przez „szczególnie uzasadniony przypadek” można rozumieć nie tylko wyjątkowe osiągnięcia, czy wybitne zasługi funkcjonariusza w służbie,

¹ <http://trybunal.gov.pl/s/p-418/>

zwłaszcza pełnionej z narażeniem życia i zdrowia, ale także przykłady zaangażowania znajdujące odzwierciedlenie w nagrodach i odznaczeniach, czy też zdarzenia losowe, lub wybitne zasługi albo dokonania dla kraju, które ze służbą związane nie były. Za szczególnie uzasadniony przypadek trzeba traktować także sytuacje, w których służba funkcjonariusza na rzecz totalitarnego państwa wynikała li tylko z formalnego przyporządkowania do formacji wskazanej w art. 13b ust. 1 ustawy z 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, (...) oraz ich rodzin (wobec braku etatu w Milicji Obywatelskiej) i faktycznego wykonywania obowiązków w Milicji Obywatelskiej, bądź też kiedy ta służba została podjęta na krótko przed 12 września 1989 r.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z 12 kwietnia 2019 r. (sygn. akt II SA/Wa 2268/18) orzekł, że nie można podzielić stanowiska, zgodnie z którym informacja IPN jest wiążąca w postępowaniu prowadzonym w trybie art. 8a ustawy z 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, (...) oraz ich rodzin. W wymienionej sytuacji, gdy funkcjonariusz podważa - co do zasady - pełnienie służby na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu art. 13b przywołanej wyżej ustawy, to obowiązkiem organu prowadzącego postępowanie w trybie art. 8a tej ustawy jest wskazanie, w jakiej instytucji czy formacji pełnił on służbę, tj. przyporządkowanie służby funkcjonariusza do jednej z enumeratywnie określonych jednostek redakcyjnych w art. 13b ustawy. W przeciwnym razie, sąd administracyjny nie może dokonać kontroli decyzji, bowiem w pierwszej kolejności musi zbadać czy w sprawie spełniona została podmiotowa przesłanka zastosowania art. 8a ustawy.

INFORMACJE DODATKOWE:

Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 1569 ze zm.) określa m.in. status weterana działań poza granicami państwa i weterana poszkodowanego w działaniach poza granicami państwa, uprawnienia im przysługujące oraz zasady i warunki korzystania z uprawnień.

Weteranem działań poza granicami państwa (art. 2) zwanym „weteranem” może być osoba, która brała udział, na podstawie skierowania, w działaniach poza granicami państwa w ramach:

1) misji pokojowej lub stabilizacyjnej, kontyngentu policyjnego, kontyngentu Straży Granicznej, zadań ochronnych Biura Ochrony Rządu i Służby Ochrony Państwa lub zapewniania bezpieczeństwa państwa: nieprzerwanie przez okres, na jaki została skierowana, jednak nie krócej niż przez 60 dni albo łącznie nie krócej niż 90 dni,

2) grupy ratowniczej Państwowej Straży Pożarnej, łącznie nie krócej niż 60 dni.

Weteranem poszkodowanym w działaniach poza granicami państwa (art. 3) zwanym „weteranem poszkodowanym”, może być osoba, która biorąc udział na podstawie skierowania w działaniach poza granicami państwa, doznała uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku pozostającego w związku z tymi działaniami lub choroby nabytej podczas wykonywania zadań lub obowiązków służbowych poza granicami państwa, z tytułu których przyznano jej świadczenia odszkodowawcze.

OPRACOWAŁA

Wanda Wójtowicz

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz